

עמילי גלבמן 2023

בעקבות מסע לווינה – יוני 2023

טקסט: נורית טל טנא

פרולוג: החל משנת 2008, אחת למספר שנים, האמנית עמילי גלבמן אורזת את עצמה, לוקחת איתה צידה לדרך את הכלים האמנותיים שלה ויוצאת ל"פרויקט אמנותי" יחידני, שהינו הרפתקה בעיר זרה.

היא יוצאת מאזור הנוחות המוכר, מניחה את שגרת היומיום, משאירה את הרגליה בביתה ובסטודיו שבכפר תבור, לטובת אינטראקציה חדשה ומהוססת הנוצרת במפגש ראשוני עם מקום אחר.

הנרטיב החוזר ונשנה של גירוי וגילוי עיר זרה, כסיטואציה רב-חושית משתנה המשמשת את האמנית כתהליך ריפוי פנימי וכהשראה לתהליך אמנותי, ולְהַזְרָה - בבחינת איתגור תפיסת המוכר המוצג בדרך בלתי מוכרת, המוצא את ביטויו בטכניקה אמנותית.

התניית המקום (דוגמת הערים בהם ביקרה: ברלין, ורצלב, נאפולי ועוד) והמפגש האותנטי עם נופי האדמה האחרת ואנשיה, הנושאים בתוכם: היסטוריה, תרבות, דת, ניחוחות, טעמים ומנהגים, משמשים אותה כקרקע פורייה ליצירה, להתנעה פנימית וחיצונית המיושמת על המצע האמנותי שלה ועל קירות הלב.

ירח שט מעל ההר - עמילי גלבמן

מסעה של עמילי לווינה (יוני, 2023) לוקח אותה מהמקום הפיזי למטאפיזי, למסע רוחני המוטמע בחומר בו "ירח שט מעל ההר". במקביל לאנרגיה ולאיןפורמציה המעוררת הזרמת אליה מהעיר הזרה הנגלית בפניה, היא מבקשת למחוק, לנטרל את הידע, הנסיון והלמידה ופשוט להיות, בחזקת הוויה – Being בשילוב שתי קצוות אלו היא מייצרת תמונת מרחב אינטואיטיבית אחרת, טרנסנדנטלית.

"קונפוציוס אמר לי, שאני הולכת ומשתפרת, אני כבר מצליחה לבטל את הגוף, לגרש את המחשבה לנטוש את הצורה להשליך את הידיעה להיות אחד עם השלמות, כך אני מצליחה לשבת ולשכוח הכול" – (האמנית)

כשהיא נכנסת למצב מדיטטיבי, יצירתה מתאפשרת להתהוות, להיברא, כמו מעצמה. מתוך האין מתפרצת משיכת המכחול על הבד. התנועה כישות מסתורית עצמאית לבדה, כתם חובר לכתם, עולה על כתם ומוחק הכל, וחוזר חלילה. באמצעות ההפשטה עמילי מסירה את קליפות האובייקט וחותרת לעצם הדבר להתעצם להווייה הרוחנית לבדה, שאינה נתפסת באופן צורני אלא כתחושה המושכת את הצופה עמוק אל הריק, אל תהומות ומערבולות אור וחושך. בעבודה מהירה ואקספרסיבית בה משיכות צבע נמשכות באלכסוניות וסיבוביות, וקווים המתעגלים מעלה ומעטה בזרימת אור ואחריהם שוב וַיִּמַּשׁ חושך. עולם של תווה ללא אחיזה במרחב וללא אופק. כסערה קדמונית המתפרצת על הבד כמבול ולאחריו השקט, העץ הבודד לבדו הנותר כעד לספר את שהיה ואת שיהיה.

"בְּרֹאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ וּבָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
עַל־פְּנֵי הַמָּיִם" – (בראשית א', א-ב)

בשעה שהיא שקועה במצב הטראנס שבין העולמות, היא פותחת שער
נפשי ומאפשרת למכחול לדבר את דברו. כך נוצר הנוף המטאפיזי שלה,
נוף שהינו מהלך של טרנספורמציה בו דימוי מקומי מתאחד לארכיטיפ
מיתי. והנה דימוי העץ הבודד המופיע בעבודה "ללא כותרת" מתוך
הסדרה. ובעבודה אחרת מופיעה דמות זאב, לצדו סולם עולה השמיימה
וסימנים אחרים המושכים בתנועתם כלפי מעלה, הזאב מהלך בשממת

נוף סוראליסטי, בכובב לבת לא נודע. הזאב כטוטם המסמל את היכולת
העל חושית והתבטאות כוחות ארכיטיפים הקשורים לראיית הנסתר.

" שממה של יער, הרגשתי גבוה מעל העצים. "(האמנית)

"הם חולפים על פני היער, צללים יעלו, הירח מסתיר נוף לבן. "(האמנית)

התבוננותה של האמנית בנופי העיר הזרה, ובמקביל התאחדותה עם תת המודע עם ריק הזוהר, מעורר את יצירת הנוף שאפשרי שיקרא כנוף נשגב (Sublime), על פי הפילוסוף עמנואל קאנט[1],

חוויית הנשגב נוצרת בעקבות המתח המתעורר אצל הצופה בין
השאיפה ויכולת להכלה ולהבנת הטבע המעוגנת בסדר וארגון לבין
המופשט הסופי והאינסופי.

מושג הנוף הנשגב, הופיע בציורי הנוף של הציירים המאסטרים מהמאה
ה-19, דוגמת: הצייר ויליאם טרנר, "ספינת העבדים", 1840, וכן אצל
קספר דויד פרידריך ביצירתו "הטייל מעל שמי הערפילים", 1818,
הנשגב ייצג את הרעיון הדתי הרוחני את ההבנה האנושית המרוממת כי

האדם קטן מהעולם הגדול ואין באפשרותו להבינו. אלא שעמילי גלבמן (המוקירה את יצירותיהם של הגדולים) ביצירתה של הכאן ועכשיו, היא מלכתחילה מוותרת, אין ברצונה להבין, אלא להרפות, להתאחד, ולנטוש את הצורה כמו סקאלת הצבעים המצומצמת שלה נעה על ציר השחור-לבן המבטא את החיפוש ואת הריק המוחק והמכיל בו זמנית. סערות האפלה וקרני האור מתערבבים יחדיו, בספרות עליונות, בעולם החף מקואוֹרְדִינָטות, כחזיון. ובעולמות אלו שלה מבצצות ישויות אור, ביניהן

אותם כוכבים המתפזרים ברקיע, וכך היא כותבת: "איפה היית אתמול? היית אבק כוכבים שעבר סביבנו ודרכנו, ואנחנו עכשיו עוברים דרכו" – (האמנית)

מלאך מכונף ומגושם המתבונן מטה כלפי ההולכים בשר ודם, הוא עצמו נראה כבן אנוש מושלם על פגמיו. ובעבודה נוספת, מופיעה ישות אחרת, מרחפת כעולה באוב ולה כפות ידיים רבות. האם אלו ידיי האמנית או ידי האל מרובות המעשים? דימוי כף יד האל והעוצמה המיוחדת לה מאזכר את היצירה הנודעת "בריאת האדם" [ii] (מיכלאנג'לו 1508-1512, פרסקו) בה מיכלאנג'לו בחר להנציח את הרגע שלפני בריאת האדם, רגע המתרחש במסירת ניצוץ החיים מאצבע אלוהים המואנש, לאצבע האדם.

"מלאך מפלסטיק מצא אמת ואת אלוהים במרכז." (האמנית)

"אני מוסיפה כתם ועוד כתם, ואח"כ מוחקת כתם אחר כתם, והנה היא מופיעה." (האמנית)

"ירח מלא עובר מעל ההר, ים של עננים נושב לאורך השמים,
הרוח הרחוקה הגיעה מעולמות שכנים, במורד הכביש לא נראה איש אחד
חוזר. (האמנית)

רוצה אני להזכיר את חיבורו של הצייר וסילי קנדינסקי "על הרוחני
באמנות" [iii] משנת 1912, בחיבורו קנדינסקי משווה את החיים

הרוחניים של האנושות למשולש גדול הדומה לפירמידה. לדבריו שליחתו של האמן היא הובלת בני האדם אל פסגת משולש זה באמצעות שימוש בכישורו. בקצהו של המשולש נמצאים רק מתי מעט, רק אלו שמביאים את ה"בשורה" הנשגבה לאנשים הרגילים האחרים. זהו משולש רוחני ספיריטואלי שנע קדימה בתנועה איטית כלפי מעלה, גם אם לעיתים הוא נראה כחסר תנועה. בתקופות דקדנטיות מנוונות, נופלת נפש האדם לתחתית המשולש, כשאז האנשים נוהים אחר הצלחה חיצונית ראוותנית ומתעלמים מהכוחות הרוחניים הטהורים המיטיבים[iv].

כמיהתה האקזיסטנציאליסטית של האמנית להשלט משקל החיים, לזניחת הטרדות היומיומיות ולזניחת האכזבות, הציפיות, החיפוש והמאבק התמידי, מפנה את עיקר ניסיונותיה אל תירגול השחרור מעצמה, מהלאות המכבידה, מהרציונל המחשבתי, ומהידיעה אל עבר שממת היער, אל מעוף גבוה מעל העצים ושם תחת הירח להתפזר ברוח.

• העבודות בסדרת "ירח שט מעל ההר", אקריליק על בד, X4030 ס"מ, 2023

• באתר קיים גם סרטון תערוכה, מציג את גוף העבודות במלואו בליווי הקלטה מיוחדת שהוספנו, עם תגובותי הראשוניות (מחברת המאמר), קטעי הגיגים והרהורים שאינם בהכרח על פי חוט מקשר אלא שטף של מלל אותנטי שנבע ממני בעקבות מבט ראשון בעבודות, ומה שהן סיפרו לי על עצמן, בטרם שיח עם האמנית, ללא תיווך והסבר מקדים אודות העבודות והתהליך. בסיום כתיבת המאמר בהחלטה משותפת, החלטנו להציג ולהשמיע את הדברים כמות שהם, בטרם החל תהליך העיבוד השכלתני.

כתבה: נורית טל-טנא

[i] ביקורת כוח השיפוט, עמנואל קאנט, (תרגמו: שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך), ירושלים, 1984.

[ii] בריאת האדם, קטע מהפרסקו שצייר מיכלאנג'לו על תקרת הקפלה הסיסטינית בין השנים 1508-1512.

[iii] על הרוחני באמנות, בייחוד בציור, ויסילי קנדינסקי, (תרגם מגרמנית: שמואל שיחור), ירושלים, מוסד ביאליק, 1972.

[iv] ויקיפדיה, תקציר, על הרוחני באמנות, ויסילי קנדינסקי.

